

İŞE ALIM / SÜREÇ, KAVRAM, UYGULAMA

Doç. Dr. Yasemin ÖZDEMİR

ISBN 978-605-4229-65-9

Birinci Baskı “Şubat - 2017”

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazara aittir.

Copyright ©

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Sakarya Yayıncılık’a aittir. Kitabın tamamı veya bir kısmı yayıncının izni olmadan, hiçbir şekilde elektronik, mekanik, fotokopi vb. bir araçla yayınlanmaz ve çoğaltılamaz.

5846 sayılı ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasaları ve Türk Ticaret Yasası gereğince; fotokopi, tarama, yazma vs. herhangi bir yöntemle kitabı çoğaltarak satın alan, satan veya bir kitaptan yazarın yazılı izni olmadan alıntı yapan kişi ve kurumlar;

- Her bir kopya için 2 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası (para cezasına çevrilmeksizin),
- 10.000 TL’den 150.000 TL’ye kadar mahkemenin karar vereceği para cezası,
- Meslekten men ve kopyalama ve basım cihazlarına el konulması, cezaları ile cezalandırılır.

Dizgi : Sakarya Yayıncılık
Kapak : Sakarya Yayıncılık
Baskı
Yayın ve Dağıtım : Sakarya Üniversitesi, Esentepe Kampüsü
Çarşı Dükkanları, No: 14
Serdivan/SAKARYA
Tel : 0 264 282 20 35 faks: 0 264 346 00 85

www.sakaryayayincilik.com

SUNUŞ

“Birini işe alırken üç niteliğe bakarız: Dürüstlük, zeka ve enerji. Eğer kişiler bunlardan ilkinde sahip değilse, diğer iki özellik sizin sonunuzu getirir.”
Warren Buffet.

“Zeki insanları işe alıp sonra onlara ne yapacaklarını söylemek mantıklı gelmiyor. Biz zeki insanları işe alıyoruz ki onlar bize ne yapacağımızı söylesinler.”
Steve Jobs

İşletmelerin zorlu koşullarda sürdürülebilir bir başarı elde etmeleri, sahip oldukları insan kaynaklarının nitelikleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle çalışanlarla ilgili temel alanlardan olan insan kaynakları yönetimi, önemi zamanla giderek fazla anlaşılan ve kendine sağlam bir yer edinen işletme fonksiyonlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsan kaynakları yönetiminin olmazsa olmaz temel faaliyeti, işlerin başarıyla sürdürülmesini sağlayacak en uygun çalışanların işletmeye kazandırılması ve elde tutulmasıdır. Bunun için doğru kaynaktan ve doğru yöntemler kullanılarak işe alımın gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma; işe alımı teorik çerçevede ele almakta ve çeşitli örneklerle uygulamadaki durumu resmetmeye çalışmaktadır.

Bu kapsamda yaşadıkları deneyimleri benimle paylaşarak sizlere sunmamı sağlayan, kitaptaki farklı uygulama örneklerini vermeme ve örnek olayları yazmama katkı sağlayan öğrencilerime, mezunlarımıza ve İK profesyonellerine teşekkür ederim.

Ayrıca bu çalışmayı hazırlamaya karar verme aşamasından itibaren yüreklendiren, destek olan ve inanan ailem başta olmak üzere herkese bir kez daha yürekten teşekkürlerimi sunarım.

İçeriğiyle teori ve pratik ilişkisinin güçlendirilmesine katkı sağlamak üzere hazırlanan bu çalışmanın İKY alanını tanımak ve bu alanda çalışacak başta öğrenciler olmak üzere akademisyenlere ve profesyonellere yararlı olması dileğiyle...

Şubat 2017
Adapazarı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	i
CONTENTS	ix
GİRİŞ	1

BÖLÜM 1

İŞE ALIM İLE İLGİLİ GENEL ÇERÇEVE

A. İŞE ALIM İLE İLİŞKİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	5
B. İŞE ALIM SÜRECİNİN ÖNEMİ	8
C. İŞE ALIM SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	10
D. İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ SİSTEMİ VE İŞE ALIM ..	11
1. Strateji ve İşe Alım	11
2. İKY Fonksiyonları ile İşe Alım Arasındaki İlişki	15
Özet	25
Tartışma Soruları	25
Örnek Olay: Gamages'da İşe Alım Programı.....	26
Görev	27
Sorular	27
İşletmelerin İşe Alım Stratejilerine Örnekler	28
1. Koç Holding	28
2. Sabancı Holding	28
3. Unilever	29
Ekler	31
Ek 1.1. ABC İşletmesi İş Tanımı Formu	31
Ek 1.2. ABC İşletmesi İK Uzmanı İş Tanımı ve İş Gereklere Örneği	32
Ek 1.3. İşe Alım Uzmanı MYK Standartları.....	34
Kaynakça	58

BÖLÜM 2

İNSAN KAYNAKLARININ TEMİNİ

A. İNSAN KAYNAKLARI TEMİNİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	63
B. İNSAN KAYNAKLARI TEMİNİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	64
C. İNSAN KAYNAKLARI TEMİN SÜRECİ.....	65
1. Çalışan İstek Formunun Doldurulması	66

2. İş Profiline Çıkarılması.....	68
3. Çalışan Alımının Onaylanması	69
4. Seçim Yönteminin Belirlenmesi.....	69
5. İş İlanının Verilmesi	70
D. İNSAN KAYNAKLARI TEMİN KAYNAKLARI	73
1. İç Kaynaklardan Temin	73
1.1. İç Kaynaklardan Temini Etkileyen Faktörler	74
1.2. İç Kaynaklardan Temin Yöntemleri	77
1.2.1. Terfi	77
1.2.2. Transfer (Yer Değiştirme/Nakil)	78
1.2.3. Diğer Yöntemler	80
1.3. İç Kaynaklardan Teminin Avantajları ve Dezavantajları.....	80
2. Dış Kaynaklardan Temin	81
2.2. Dış Temin Kaynakları.....	86
2.3. Dış Kaynaklardan Teminin Avantajları ve Dezavantajları	86
E. ADAY SAĞLAMA YOLLARI	88
Medya Araçları	88
Resmi ya da Özel İstihdam Kuruluşları.....	89
Mevcut Çalışanların ve Tanıdıkların Önerileri	91
F. İNSAN KAYNAKLARI TEMİN SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	98
Özet	101
Tartışma Soruları	102
Örnek Olay: Midyat'a Pirince Giderken!	103
Sorular	104
İK Temin Sürecine İlişkin Örnekler	105
1. Koç Holding	105
2. Sabancı Holding	107
3. Unilever	110
Ekler	114
Ek 2.1. Çalışan Talep Formu	114
Ek 2.2. Türkiye İş Kurumu'ndan İşgücü Talep Formu	115
Kaynakça	117

BÖLÜM 3

İNSAN KAYNAKLARININ SEÇİMİ

A. İNSAN KAYNAĞININ SEÇİMİNDE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	121
B. İNSAN KAYNAKLARI SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	123
C. İNSAN KAYNAKLARI SEÇİMİNDE ESAS OLAN YAKLAŞIMLAR	125
D. İNSAN KAYNAKLARI SEÇİM SÜRECİ	126
1. Başvuruların Kabulü ve İncelenmesi.....	127
2. Başvuru Formu Doldurtma-İnceleme ve Ön Görüşme	131
3. Sınav ve Test Uygulaması.....	134
a. Psikoteknik Test Türleri	136
b. Psiko-teknik Testlerin Taşınması Gereken Özellikler	142
4. Geçmiş İşlerin ve Referansların Araştırılması.....	147
5. İş Görüşmesi.....	148
a. İş Görüşmesi Öncesi	149
b. İş Görüşmesi Esnası.....	151
c. İş Görüşmesi Sonrası.....	152
6. Sağlık Kontrolü.....	162
7. İş Teklifi ve İşe Alma/Yerleştirme.....	163
E. İNSAN KAYNAKLARI SEÇİM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	168
Özet	171
Tartışma Soruları.....	171
Örnek Olay: Bu Ne Perhiz Bu Ne Lahana Turşusu!.....	172
Sorular	173
İK Seçim Sürecine İlişkin Örnekler	174
1. Koç Holding.....	174
2. Sabancı Holding	175
3. Unilever	176
Ekler	178
Ek 3.1. ABC Tekstil İşletmesi'nin Mağaza Başvuru Formu	178
Ek 3.2. ABC İşletmesi İş Başvurusu Formu	179
Ek 3.3. Telefonda Öngörüşme Örneği.....	181
Ek 3.4. İş Başvurusu Değerlendirme Formu.....	182
Ek 3.5. ABC İşletmesi İş Görüşmesi Formu.....	183

Ek 3.6. Grup Mülakat Değerlendirme Formu ¹²⁵	184
Ek 3.7. ABC İşletmesi Referans Kontrol Formu	185
Ek 3.8. ABC İşletme İş Teklif Formu.....	186
Ek 3.9. ABC İşletmesi İşe Giriş Belgeleri Listesi Örneği	187
Ek 3.10. İş Görüşmesi Sorularına Örnekler.....	188
Kaynakça	191

BÖLÜM 4

ORYANTASYON (İŞE ALIŞTIRMA) VE SOSYALİZASYON

A. İNSAN KAYNAKLARININ ORYANTASYONU VE SOSYALİZASYON İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE	199
B. SOSYALİZASYON.....	199
C. ORYANTASYON VE İŞE ALIŞTIRMA	200
1. Oryantasyonun Tanımı, Amaçları ve Önemi	201
2. Oryantasyon Süreci.....	202
3. Oryantasyon Programında Kullanılan Yöntemler ve Araçlar	203
D. ORYANTASYON PROGRAMININ DEĞERLENDİRMEŞİ... 206	
Özet	208
Tartışma Soruları.....	208
Örnek Olay: Oryantasyon Dediğin!.....	209
Sorular	210
Oryantasyon Sürecine İlişkin Örnekler.....	210
1. Koç Holding	210
2. Sabancı Holding	211
3. Unilever	211
EKLER.....	212
Ek 4.1. ABC Tekstil İşletmesinin Mağazaları için İç Aday Oryantasyon Eğitimi Programı	212
Ek 4.2. ABC Tekstil İşletmesinin Mağazaları için Dış Aday Oryantasyon Eğitimi Programı	213
Ek 4.3. Oryantasyon (İşe Alıştırma) Eğitimi Kontrol Listesi	214
Ek 4.4. ABC İşletmesi Oryantasyon Değerlendirme Formu.....	216
Kaynakça	217

BÖLÜM 5

İŞE ALIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. İŞE ALIMIN BAŞARISININ ÖNEMİ	219
B. İŞE ALIMIN PERFORMANS GÖSTERGELERİ	220
Özet	225
Tartışma Soruları	225
EKLER	226
Ek 5.1. Yüksek Performanslı Çalışma Sistemleri İndeksi ...	226
Örnek Olay: Framley Mühendislik'te Mühendis Seçimi	227
Görev	229
Sorular	229
Kaynakça	230

BÖLÜM 6

TÜRKİYE'DE İŞE ALIM

A. TÜRKİYE'DE İNSAN KAYNAKLARININ TEMİNİ	231
B. TÜRKİYE'DE İNSAN KAYNAKLARININ SEÇİMİ	234
C. TÜRKİYE'DE ORYANTASYON	237
D. TÜRKİYE'DE İNSAN KAYNAKLARI İŞE ALIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ	238
Özet	241
Tartışma Soruları	241
EK	242
Ek 6.1. ABC Otomotiv İşletmesi İşe Alım Süreci Yönetici Değerlendirme Formu	242
Kaynakça	244

BÖLÜM 7

İŞE ALIM İLE İLGİLİ GÜNCEL KONULAR

A. TEKNOLOJİ	245
B. KÜRESELLEŞME	249
C. KÜLTÜR	252
D. ETİK	257
E. YETENEK YÖNETİMİ	260
F. İŞVEREN MARKASI	266
Özet	272
Tartışma Soruları	273

EKLER.....	274
Ek 7.1. ABC Gıda İşletmeleri Yetenek Yönetimi Uygulaması Çalışan Potansiyel Matrisi	274
Ek 7.2. Görüntülü Özgeçmiş Örneği	275
Ek 7.3. Dijital İş Görüşmesi Süreci Örneği.....	275
Örnek Olay: Dayısı Olmalı İnsanın!	276
Sorular	277
Kaynakça	278
OKUMA ÖNERİLERİ.....	285
DİZİN	289

CONTENTS

PRESENTATION	i
INTRODUCTION	1

CHAPTER 1

GENERAL FRAMEWORK FOR EMPLOYMENT

A. Basic Concepts about Employment	5
B. Importance of Employment Process	8
C. Factors Affecting the Employment	10
D. Human Resources Management System and Employment.....	11

CHAPTER 2

RECRUITMENT OF HUMAN RESOURCES

A. The Conceptual Framework for Human Resources Recruitment.....	63
B. Factors Affecting the Human Resources Recruitment	64
C. Human Resources Recruitment Process.....	65
D. Human Resources Recruitment Sources	73
E. Candidate Providing Methods.....	87
F. Evaluation of Human Resources Recruitment Process.....	98

CHAPTER 3

SELECTION OF HUMAN RESOURCES

A. The Conceptual Framework of Human Resource Selection ...	121
B. Factors Affecting the Human Resource Selection	123
C. Main Approaches of Human Resource Selection.....	125
D. Human Resources Selection Process	126
E. Evaluation of Human Resources Selection Process	168

CHAPTER 4
ORIENTATION AND SOCIALIZATION

A. The Conceptual Framework of Orientation and Socialization of Human Resources	199
B. Socialization	199
C. Orientation and Job Adaption	200
D. Evaluation of Orientation Programme	206

CHAPTER 5
EVALUATION OF EMPLOYMENT PROCESS

A. The Importance of Employment Process	219
B. Performance Indicators of Employment Process	220

CHAPTER 6
EMPLOYMENT IN TURKEY

A. Recruitment of Human Resources in Turkey	231
B. Selection of Human Resources in Turkey	234
C. Orientation in Turkey	237
D. Evaluation of Employment in Turkey	238

CHAPTER 7
CURRENT ISSUES ABOUT EMPLOYMENT

A. Technology	245
B. Globalization	249
C. Culture	252
D. Ethic	257
E. Talent Management	260
F. Employer Branding	266

FURTHER READING	285
DIRECTORY	289